

ÕHU KVALITEET
Üldosa
Sõnastik

Air quality
General aspects
Vocabulary
(ISO 4225:2020, identical)

EESTI STANDARDI EESSÕNA

See Eesti standard on

- rahvusvahelise standardi ISO 4225:2020 ingliskeelse teksti sisu poolest identne tõlge eesti keelde ja sellel on sama staatus mis ümbertrüki meetodil vastu võetud originaalversioonil. Tõlgenduserimeelsuste korral tuleb lähtuda ametlikes keeltes avaldatud tekstidest;
- jõustunud Eesti standardina inglise keeles detsembris 2021;
- eesti keeles avaldatud sellekohase teate ilmumisega EVS Teataja 2021. aasta detsembrikuu numbris.

Standardi tõlke koostamise ettepaneku on esitanud tehniline komitee EVS/TK 28 „Välisõhk ja kiirgusohutus“, standardi tõlkimist on korraldanud Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus ning rahastanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Standardi on tõlkinud OÜ Biomedia, standardi on heaks kiitnud EVS/TK 28.

See standard on rahvusvahelise standardi ISO 4225:2020 eestikeelne [et] versioon. Teksti tõlke on avaldanud Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskus ning sellel on sama staatus ametlike keelte versioonidega.

This standard is the Estonian [et] version of the International Standard ISO 4225:2020. It was translated by the Estonian Centre for Standardisation and Accreditation. It has the same status as the official versions.

Tagasisidet standardi sisu kohta on võimalik edastada, kasutades EVS-i veebilehel asuvat tagasiside vormi või saates e-kirja meiliaadressile standardiosakond@evs.ee.

ICS 01.040.13; 13.040.01

Standardite reprodutseerimise ja levitamise õigus kuulub Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskusele

Andmete paljundamine, taastekitamine, kopeerimine, salvestamine elektroonsesse süsteemi või edastamine ükskõik millises vormis või millisel teel ilma Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse kirjaliku loata on keelatud.

Kui Teil on küsimusi standardite autoriõiguse kaitse kohta, võtke palun ühendust Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskusega: Koduleht www.evs.ee; telefon 605 5050; e-post info@evs.ee

SISUKORD

EESSÕNA.....	IV
SISSEJUHATUS.....	V
1 KÄSITLUSALA.....	1
2 NORMIVIITED	1
3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED	1
3.1 Üldterminid.....	1
3.1.1 Õhukvaliteeti käsitlevad terminid	1
3.1.2 Mõjutegurid.....	2
3.1.3 Aerosoole käsitlevad terminid	2
3.1.4 Kokkupuudet käsitlevad terminid	3
3.1.5 Muud terminid	3
3.2 Õhusaaste ja selle piiramisega seotud terminid	5
3.2.1 Õhusaastet üldiselt kirjeldavad terminid	5
3.2.2 Õhusaaste koostisosad ja vormid.....	7
3.2.3 Õhusaaste piiramisega seotud terminid	9
3.3 Õhukvaliteediga seotud proovivõttu puudutavad terminid	10
3.3.1 Proovid.....	10
3.3.2 Proovivõtuseadmed.....	11
3.3.3 Proovivõtumeetodid.....	13
3.4 Õhukvaliteedi mõõtmisega seotud terminid.....	14
3.4.1 Mõõtemetodid.....	14
Lisa A (teatmelisa) Määratletud terminite tähestikregister.....	16
Kirjandus.....	21

EESSÕNA

ISO (International Organization for Standardization) on ülemaailmne rahvuslike standardimisorganisatsioonide (ISO rahvuslike liikmesorganisatsioonide) föderatsioon. Tavaliselt tegelevad rahvusvahelise standardi koostamisega ISO tehnilised komiteed. Kõigil rahvuslikel liikmesorganisatsioonidel, kes on mingi tehnilise komitee pädevusse kuuluvast valdkonnast huvitatud, on õigus selle komitee tegevusest osa võtta. Selles töös osalevad ka ISO-ga seotud rahvusvahelised riiklikud organisatsioonid ning vabaühendused. Kõigis elektrotehnika standardimist puudutavates küsimustes teeb ISO tihedat koostööd Rahvusvahelise Elektrotehnikakomisjoniga (IEC).

Selle dokumendi väljatöötamiseks kasutatud ja edasiseks haldamiseks mõeldud protseduurid on kirjeldatud ISO/IEC direktiivide 1. osas. Eriti tuleb silmas pidada eri heakskiidukriteeriumeid, mis on eri liiki ISO dokumentide puhul vajalikud. See dokument on kavandatud ISO/IEC direktiivide 2. osas esitatud toimetamisreeglite kohaselt (vt www.iso.org/directives).

Tuleb pöörata tähelepanu võimalusele, et standardi mõni osa võib olla patendiõiguse objekt. ISO ei vastuta sellis(t)e patendiõigus(t)e väljaselgitamise ega selgumise eest. Dokumendi väljatöötamise jooksul väljaselgitatud või selgunud patendiõiguste üksikasjad on esitatud peatükis „Sissejuhatus“ ja/või ISO-le saadetud patentide deklaratsioonide loetelus (vt www.iso.org/patents).

Mis tahes selles dokumendis kasutatud äriline käibenimi on kasutajate abistamise eesmärgil esitatud teave ja ei kujuta endast toetusavaldust.

Selgitused standardite vabatahtliku kasutuse ja vastavushindamisega seotud ISO eriomaste terminite ja väljendite kohta ning teave selle kohta, kuidas ISO järgib WTO tehniliste kaubandustõkete lepingus sätestatud põhimõtteid, on esitatud järgmisel aadressil: www.iso.org/iso/foreword.html.

Dokumendi on koostanud tehnilise komitee ISO/TC 146 „Air quality“ alamkomitee SC 4 „General aspects“.

Kolmas väljaanne tühistab ja asendab teist väljaannet (ISO 4225:1994), mis on tehniliselt üle vaadatud. Peamised muudatused võrreldes eelmise väljaandega on järgmised:

- termineid ja määratlusi on ühtlustatud standardis ISO 18158:2016 esitatuga, kus see on olnud asjakohane;
- aegunud terminid on eemaldatud;
- viited on uuendatud.

Igasugune tagasiside või küsimused selle dokumendi kohta tuleks suunata dokumendi kasutaja rahvuslikule standardimisorganisatsioonile. Täielik loetelu nende organisatsioonide kohta on leitav veebilehelt www.iso.org/members.html.

SISSEJUHATUS

Tehnilise komitee ISO/TC 146 „Air quality“ tööprogrammis on gaaside, aurude ja lendosakeste proovivõtu- ja mõõtemetodite standardimine. Paljud terminid, mida õhukvaliteedi, proovivõtu ja mõõtmisega seoses tavaliselt kasutatakse, on määratletud eraldi standardites või tehnilistes dokumentides ning seejuures eri standardites ja normdokumentides sageli erinevalt. See tekitab terminikasutuses ebaselgust ja vastuolusid. See dokument on koostatud selleks, et tagada üldkasutatavatele terminitele kokkulepitud määratlused ning välistada mitmetähenduslikkus ja vastuolud nende kasutuses. See kergendab õhukvaliteedi, proovivõtu ja laborianalüüsiga tegelevate asutuste tööd.

Selles dokumendis on esitatud laialt kasutusel olevad terminid. Terminiloend ei ole täielik ja vajaduse korral lisatakse loendisse uusi termineid.

See dokument on EVS-i poolt loodud eelvaade

Taotluslikult tühjaks jäetud

1 KÄSITLUSALA

See dokument määratleb *õhukvaliteedi* (vt termin 3.1.1.1) terminid ja määratlused. Need on kas üldterminid või puudutavad gaaside, *aurude* (vt termin 3.1.5.8) ja *lendosakeste* (vt termin 3.2.2.1) *proovivõttu* (vt termin 3.3.3.1) ja mõõtmisi õhukvaliteedi määramiseks.

Määratletud on terminid, mille määratlemist peetakse oluliseks mitmeti mõistetavuse vältimiseks ja järjepideva terminikasutuse tagamiseks.

Lisas A on esitatud ka terminite tähestikregister.

See dokument kohaldub kõigile õhukvaliteeti puudutavatele rahvusvahelistele standarditele, ISO tehnilistele aruannetele, ISO tehnilistele kirjeldustele ja ISO juhenditele.

2 NORMIVIITED

Selles dokumendis ei ole normiviiteid.

3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED

Standardi rakendamisel kasutatakse allpool esitatud termineid ja määratlusi.

ISO ja IEC hoiavad alal standardimisel kasutamiseks olevaid terminoloogilisi andmebaase järgmistel aadressidel:

- ISO veebipõhine lugemisplatvorm: kättesaadav veebilehelt <http://www.iso.org/obp>;
- IEC Electropedia: kättesaadav veebilehelt <http://www.electropedia.org/>.

3.1 Üldterminid

3.1.1 Õhukvaliteeti käsitlevad terminid

3.1.1.1

õhukvaliteet (*air quality*)

õhu omadused, mis mõjutavad inimesi (nt nende ohutust või tervist) või keskkonda

MÄRKUS 1 Õhu kvaliteeti väljendatakse tavaliselt *õhusaaste* (vt 3.2.1.2), nt *heidete* (vt 3.2.1.4) või heidetest tekkinud saaduste, nt osooni esinemise või puudumisena, ühe või mitme mõõtetulemuse põhjal.

MÄRKUS 2 Õhukvaliteedi mõiste võib puudutada *välisõhku* (3.1.1.3), *siseõhku* (3.1.1.5) või *töökoha õhku* (3.1.1.7).

3.1.1.2

õhu kvaliteedinorm (*air quality standard*)

õhuparameeter, mis on määratletud eesmärgiga vältida või piirata mõju inimesele (nt ohutusele või tervisele) või keskkonnale

MÄRKUS 1 Õhu kvaliteedinormid määratletakse sageli statistiliselt, sätestades piiri *õhusaasteaine* (3.2.1.1) kontsentratsioonile kindla *keskmistamisaja* (3.1.1.9) ulatuses.

MÄRKUS 2 Õhu kvaliteedinormidel võib mõnedes jurisdiktsioonides olla õiguslik või soovituslik staatus.

3.1.1.3

välisõhk (*ambient air*)

hooneväline õhk, millega inimesed, taimed, loomad või materjalid võivad kokku puutuda